

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2008
V. volební období

429

Vládní návrh

na vydání

zákona,

**kterým se mění zákon č. 155/1998 Sb.,
o znakové řeči a o změně dalších zákonů**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů, se mění takto:

1. Na konci textu § 1 se doplňují slova „a hluchoslepých“.
2. V § 2 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavcem 2, který zní:

„(2) Za hluchoslepé se pro účely tohoto zákona považují osoby se souběžným postižením sluchu a zraku různého stupně, typu a doby vzniku, u nichž velikost a charakter souběžného sluchového a zrakového postižení neumožňuje plnohodnotný rozvoj mluvené řeči, nebo neumožňuje plnohodnotnou komunikaci mluvenou řečí.“

3. § 3 včetně nadpisu zní:

„§ 3

Znaková řeč

Znakovou řečí se pro účely tohoto zákona rozumí český znakový jazyk, znakovaná čeština, prstová abeceda a další komunikační systémy vycházející z mluveného jazyka stanovené tímto zákonem.“

4. Pod označení § 4 se vkládá nadpis, který zní: „Český znakový jazyk“.

5. V § 4 se doplňuje odstavcem 3, který zní:

„(3) Český znakový jazyk může být využíván jako dorozumívací prostředek hluchoslepých v taktilní formě, která spočívá ve vnímání jeho výrazových prostředků prostřednictvím hmatu.“

6. V § 5 se doplňuje odstavcem 3, který zní:

„(3) Znakovaná čeština v taktilní formě může být využívána jako dorozumívací prostředek hluchoslepých, kteří ovládají český jazyk.“

7. V § 6 odst. 1 se za slova „jedné ruky“ vkládají slova „nebo prstů a dlaní obou rukou“.

8. V § 6 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Prstová abeceda v taktilní formě může být využívána jako dorozumívací prostředek hluchoslepých.“.

9. Za § 6 se vkládá nový § 6a, který včetně nadpisu zní:

„§ 6a

Další komunikační systémy

(1) Další komunikační systémy vycházející z mluveného jazyka jsou vizualizace mluvené češtiny, písemný záznam mluvené řeči, Lormova abeceda, daktylografika, Braillovo písmo s využitím taktilní formy, taktilní odezírání a vibrační metoda Tadoma.

(2) Vizualizace mluvené češtiny je zřetelná artikulace jednotlivých českých slov ústy tak, aby bylo umožněno nebo usnadněno odezírání mluveného projevu osobami, které odezírání užívají jako prostředek své komunikace.

(3) Písemný záznam mluvené řeči je převod mluvené řeči do písemné podoby. Pro potřeby hluchoslepých se písemný záznam provádí zvětšeným černotiskem nebo Braillovým písmem.

(4) Lormova abeceda je dotyková dlaňová abeceda, při které se jednotlivá písmena vyznačují pomocí ustálených pohybů a dotyků prováděných na dlani a prstech ruky příjemce sdělení.

(5) Daktylografika je vpisování velkých tiskacích písmen zpravidla do dlaně ruky příjemce sdělení.

(6) Braillovo písmo s využitím taktilní formy umožňuje zobrazovat písmena abecedy ustálenými dotyky na dvou prstech jedné ruky nebo více prstech obou rukou příjemce sdělení s využitím kódového systému Braillova písma.

(7) Taktilní odezírání je založeno na vnímání mluvené řeči pomocí odhmatávání vibrací hlasivek mluvčího.

(8) Vibrační metoda Tadoma je založena na vnímání mluvené řeči pomocí odhmatávání vibrací hlasivek, pohybů dolní čelisti, rtů a tváří mluvčího.“.

10. V § 7 a v § 8 odst. 1 se za slovo „Neslyšící“ vkládají slova „a hluchoslepí“.

11. Poznámka pod čarou č. 1 zní:

„¹⁾ § 16 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).“.

12. V § 8 odst. 1 se věta druhá nahrazuje větou „Podmínky poskytování tlumočnických služeb stanoví jiný právní předpis²⁾.“.

Poznámka pod čarou č. 2 zní:

„²⁾ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.“.

13. V § 8 odst. 2 se za slovo „Neslyšícím“ vkládají slova „a hluchoslepým“ a za slova „praktické hluchoty“ se vkládají slova „nebo hluchoslepoty“.

14. V § 8 odstavec 3 zní:

„(3) Neslyšícím a hluchoslepým žákům středních škol a neslyšícím a hluchoslepým studentům vyšších odborných škol a vysokých škol, kterým byly z důvodu úplné nebo praktické hluchoty nebo hluchoslepoty přiznány mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP) nebo III. stupně (průkaz ZTP/P), jsou tlumočnické služby poskytovány bezplatně za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem.“.

15. V § 9 se slova „dětí, u kterých“ nahrazují slovy „, u jejichž dítěte“ a slovo „hluchota,³⁾“ se nahrazuje slovy „hluchota³⁾ nebo hluchoslepota,“.

16. § 10 zní:

„§ 10

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanoví vyhláškou

a) podmínky a rozsah tlumočnických služeb poskytovaných bezplatně neslyšícím a hluchoslepým žákům a studentům podle § 8 odst. 3,

b) obsah a rozsah kursů podle § 9.“.

17. Část druhá se zrušuje.

18. Část třetí se zrušuje.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. září 2008.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. Obecná část

Úkol novelizovat zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů, vychází z opatření 7.5. Národního plánu podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006-2009, který byl schválen usnesením vlády České republiky ze dne 17. srpna 2005 č. 1004. Toto opatření ukládá ministryni vlády České republiky pro lidská práva a národnostní menšiny a výkonné místopředsedkyni Vládního výboru pro zdravotně postižené občany novelizovat zákon o znakové řeči s cílem zajistit komunikační potřeby a prostředky občanů postižených hluchoslepotou. Termín předložení novely tohoto zákona k projednání do vlády České republiky je stanoven do 31.12.2007.

K realizaci tohoto úkolu byla při Vládním výboru pro zdravotně postižené občany vytvořena pracovní skupina složená ze zástupců MŠMT, MPSV, MZ, akademické obce a zástupců organizací hájících zájmy neslyšících a hluchoslepých osob. Předložený návrh novely zákona vychází z jejich připomínek, podnětů a doporučení.

Zhodnocení platného právního stavu a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Požadavek uzákonit používání znakové řeči byl dlouhodobě prosazován organizacemi hájícími zájmy sluchově postižených osob. Na počátku roku 1998 byl formou poslancecké iniciativy předložen návrh zákona o znakové řeči, který byl následně schválen a nabyl účinnosti 13.7.1998. Při praktické aplikaci tohoto právního předpisu se však ukázalo, že v něm nejsou odpovídajícím způsobem garantovány potřeby a komunikační prostředky hluchoslepých osob. Na základě těchto skutečností bylo usnesením vlády České republiky ze dne 17. srpna 2005 č. 1004 uloženo tento nedostatek odstranit novelizací zákona o znakové řeči.

Osoby postižené hluchoslepotou tvoří v naší společnosti jen málo početnou skupinu, i když v České republice doposud neexistují přesné statistické údaje o počtu a struktuře osob se zdravotním postižením, lze na základě odborných studií prováděných v některých evropských státech usuzovat, že na 100 000 obyvatel připadá cca 40 osob postižených hluchoslepotou.

Hluchoslepotu je kombinované zdravotní postižení, které je možno zařadit mezi ta nejtěžší. Pro osoby postižené hluchoslepotou patří mezi nejzávažnější problémy komunikace a získávání informací. Specifické potřeby pro komunikaci a získávání informací u těchto osob nejsou dosud žádným způsobem upraveny.

Skupina osob s hluchoslepotou je velmi různorodá, o čemž svědčí následující definice: „Hluchoslepotu je jedinečné postižení dané různým stupněm souběžného poškození zraku a sluchu. Způsobuje především potíže při komunikaci, prostorové orientaci a samostatném pohybu, sebeobsluze a přístupu k informacím. Zabraňuje hluchoslepému člověku plnohodnotně se zapojit do společnosti a vyžaduje zajištění odborných služeb, kompenzačních pomůcek a úpravy prostředí.“

Hluchoslepota může být vrozená nebo získaná. Osoby s hluchoslepotou se dělí do 4 základních skupin:

- osoby se souběžným postižením zraku a sluchu od narození nebo raného dětství,
- nevidomí od narození nebo raného dětství se získaným postižením sluchu,
- neslyšící od narození nebo raného dětství se získaným postižením zraku,
- osoby se získaným postižením zraku a sluchu v průběhu života.

Hluchoslepotu nelze chápat jako prostý součet dvou vad – sluchu a zraku, ani jako součet jejich důsledků. Míra postižení obou smyslů se nesčítá, ale násobí, neboť hluchoslepý člověk nemůže postižení jednoho smyslu kompenzovat smyslem druhým.

Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

K hlavním principům navrhované úpravy patří zejména:

- zajištění komunikačních potřeb a prostředků občanů postižených hluchoslepotou na stejné úrovni jako u osob neslyšících,
- doplnění zákona o další v praxi používané systémy komunikace neslyšících a hluchoslepých osob,
- zrušení těch částí zákona, které odkazují na již neplatná ustanovení některých právních předpisů,
- terminologická zpřesnění některých ustanovení textu zákona.

Soulad navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami a právními akty Evropských společenství

Navrhovaná úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Předložený návrh není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je ČR vázána a není v rozporu ani s předpisy Evropských společenství, neboť tyto předpisy se problematikou, která je předmětem navrhované právní úpravy nezabývají.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Účelem předkládané novely zákona je zrovnoprávnění možnosti používání znakové řeči, včetně dalších komunikačních prostředků odvozených z mluveného jazyka, vedle osob neslyšících také osobami hluchoslepými. Podle kvalifikovaného odhadu vycházejícího ze statistických zjišťování prováděných v některých evropských zemích je možno dovozovat, že v České republice žije cca 4 tisíce hluchoslepých osob. Předkládaný návrh řešení nezakládá další nároky na státní rozpočet ani ostatní veřejné rozpočty, neboť již v současné době je potřebná podpora hluchoslepým osobám poskytována a cílem navrhovaného řešení je pouze právní zakotvení rovnoprávných nároků při užívání znakové řeči těmito osobami. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách jsou tlumočnické služby neslyšícím a hluchoslepým

poskytovány bezplatně. Výuka kurzů znakové řeči je podporována prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím.

Předpokládaný vliv navrhované právní úpravy na podnikatelské prostředí České republiky, sociální dopady a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava nemá negativní dopady na podnikatelské prostředí, rovnost mužů a žen ani na životní prostředí.

OBECNÉ ZÁSADY PRO HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (MALÁ RIA)

1. Důvod předložení.

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů.

Úkol novelizovat zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů, vychází z opatření 7.5. Národního plánu podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006-2009, který byl schválen usnesením vlády České republiky ze dne 17. srpna 2005 č. 1004. Toto opatření ukládá ministryni vlády České republiky pro lidská práva a národnostní menšiny a výkonné místopředsce Vládního výboru pro zdravotně postižené občany novelizovat zákon o znakové řeči s cílem zajistit komunikační potřeby a prostředky občanů postižených hluchoslepotou. Termín předložení novely tohoto zákona k projednání do vlády České republiky je stanoven do 31.12.2007.

Při praktické aplikaci zákona o znakové řeči se ukázalo, že v něm nejsou odpovídajícím způsobem garantovány potřeby a komunikační prostředky hluchoslepých osob. Na základě těchto skutečností bylo usnesením vlády České republiky ze dne 17. srpna 2005 č. 1004 uloženo tento nedostatek odstranit novelizací tohoto zákona.

Cílem je garantovat rovnoprávné postavení hluchoslepých osob při používání znakové řeči.

2. Návrh variant řešení

K realizaci tohoto úkolu byla při Vládním výboru pro zdravotně postižené občany vytvořena pracovní skupina složená ze zástupců MŠMT, MPSV, MZ, akademické obce a zástupců organizací hájících zájmy neslyšících a hluchoslepých osob.

Nebyly navrhovány další varianty řešení. Jednoznačné právní garance na používání znakové řeči také hluchoslepy osobami je nezbytné stanovit zákonem.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

Podle kvalifikovaného odhadu vycházejícího ze statistických zjišťování prováděných v některých evropských zemích je možno dovozovat, že v České republice žije cca 4 tisíce hluchoslepých osob. Předkládaný návrh řešení nezakládá další nároky na státní rozpočet ani ostatní veřejné rozpočty, neboť již v současné době je potřebná podpora hluchoslepým osobám poskytována a cílem navrhovaného řešení je pouze právní zakotvení rovnoprávných nároků při užívání znakové řeči těmito osobami. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách jsou tlumočnické služby neslyšícím a hluchoslepým poskytovány bezplatně. Výuka kurzů znakové řeči je podporována prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu nestátním neziskovým organizacím.

Přínosem předkládané novely zákona je zrovnoprávnění možnosti používání znakové řeči, včetně dalších komunikačních prostředků odvozených z mluveného jazyka, vedle osob neslyšících také osobami hluchoslepými.

4. Návrh řešení

Na základě závěrů pracovní skupiny, která se realizací tohoto úkolu zabývala, je nejvhodnějším řešením novelizovat zákon o znakové řeči tak, aby zajistil potřeby hluchoslepých osob při komunikaci.

Kontaktní osoba:

JUDr. Pavel Ptáčník

Úřad vlády České republiky

Oddělení sekretariátu Vládního výboru pro zdravotně postižené občany

tel.: 224 002 241, e-mail: ptacnik.pavel@vlada.cz

II. Zvláštní část

K čl. I

K bodu 1

V souladu s hlavním záměrem předkládané novely zákona je v tomto ustanovení jednoznačně stanoveno, že znaková řeč je dorozumivacím prostředkem nejen neslyšících, ale také hluchoslepých osob.

K bodu 2

Do § 2 se navrhuje doplnit nový odstavec 2, který stanoví, kdo se pro účely zákona o znakové řeči považuje za hluchoslepe osoby.

K bodu 3

Navrhuje se nové znění § 3, které nejen zpřesňuje, co se rozumí znakovou řečí podle doposud platné právní úpravy, ale rozšiřuje toto vymezení také o další komunikační systémy vycházející z mluveného jazyka, které se doplňují v nově navrhovaném § 6a.

K bodu 4

Pro lepší systematiku a přehlednost tohoto právního předpisu je navrženo opatřit i tento paragraf nadpisem.

K bodu 5

Účelem nově doplňovaného odstavce je možnost využívání českého znakového jazyka v taktilní formě hluchoslepými osobami.

K bodu 6

Nově navrhovaný odstavec zakládá možnost využívat hluchoslepými osobami znakovanou češtinu v taktilní formě. Tento způsob komunikace je vhodný zejména u těch osob, které se staly hluchoslepými až v době, kdy byly schopny komunikovat mluvenou řečí.

K bodům 7 a 8

Záměrem doplnění tohoto paragrafu je jednak zpřesnění způsobu zobrazování jednotlivých písmen prstové abecedy, ale také její používání v taktilní formě pro potřeby hluchoslepých osob.

K bodu 9

Na základě požadavků odborníků na problematiku neslyšících a hluchoslepých se vedle českého znakového jazyka, znakované češtiny a prstové abecedy navrhuje doplnit a definovat další komunikační systémy vycházející z mluveného jazyka, které jsou v praxi těmito osobami nejčastěji používány. Navrhované doplnění je mimořádně důležité pro skupiny hluchoslepých osob, u kterých se toto postižení projevilo v pozdějším věku jejich života, a z tohoto důvodu jsou způsoby komunikace uvedené v doposud platném zákoně pro ně nedostatečné. Uznáním dalších komunikačních systémů, které jsou specifické pro hluchoslepé, dojde k jejich zrovnoprávnění se skupinou sluchově postižených. Budou tedy mít, stejně jako neslyšící, možnost využívat tyto systémy při vzdělávání, při komunikaci na úradech, u lékaře apod.

K bodům 10 a 13

V souladu se záměrem předložené novely zákona se platnost ustanovení § 7, § 8 odst. 1 a § 8 odst. 2 navrhuje rozšířit také na hluchoslepé osoby.

K bodu 11

Znění poznámky pod čarou č. 1 je upraveno s odkazem na nový školský zákon.

K bodu 12

Předkládaná úprava reaguje na přijetí zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

K bodu 14

Nové znění § 8 odst. 3 je upraveno v souladu s terminologií používanou v zákoně č. 561/2004 Sb., školský zákon, a rozsah tohoto ustanovení se bude nově vztahovat také na žáky a studenty postižené hluchoslepotou.

K bodu 15

Právo rodičů na bezplatnou výuku v kurzech znakové řeči se nově bude vztahovat také na rodiče dětí postižených hluchoslepotou.

K bodu 16

Na základě požadavku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se vypouští dosavadní zmocňovací ustanovení uvedené v § 10 písm. a) pro jeho nadbytečnost a zbývající písmena tohoto paragrafu b) a c) jsou označena jako písmena a) a b). Důvodem je skutečnost, že požadavky na vzdělání učitele pro neslyšící jsou již právně upraveny zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (srov. § 22 odst. 2), a vyhláškou č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

V souladu s platnými školskými předpisy je také nově formulováno zmocňovací ustanovení upravené v nově navrhovaném § 10 písm. a).

K bodům 17 a 18

Zrušují se ty části zákona, které odkazují na již neplatná ustanovení zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, a zákona č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, která pozbyla platnosti s účinností zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

K čl. II

V souladu s nezbytným legislativním procesem se navrhuje, aby zákon nabyl účinnosti dnem 1. září 2008.

V Praze dne 4. února 2008

předseda vlády

v zastoupení místopředseda vlády a ministr životního prostředí
RNDr. Martin Bursík v. r.

ministerně vlády
MUDr. Džamila Stehlíková v. r.

